॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

आपं उन्दन्तु जीवसं दीर्घायुत्वाय वर्चस् ओषंधे त्रायंस्वैन्ड् स्वधिते मैन १ हि १ सीर्देवश्रुरेतानि प्र वंपे स्वस्त्युत्तंराण्यशीयाऽऽ-पो अस्मान्मातरंः शुन्धन्तु घृतेनं नो घृतुपुवंः पुनन्तु विश्वंमुस्मत्प्र वंहन्तु रिप्रमुदाँभ्यः शुचिरा पूत एमि सोमंस्य तुनूरंसि तुनुवं मे पाहि महीनां पयोऽसि वर्चोधा असि वर्ची (१)

मियं धेहि वृत्रस्यं कनीनिकाऽसि चक्षुष्पा असि चक्षुंर्मे पाहि चित्पतिंस्त्वा पुनातु वाक्पतिंस्त्वा पुनातु देवस्त्वां सविता पुंनात्वच्छिंद्रेण पवित्रेंण वसोः सूर्यस्य रश्मिभिस्तस्यं ते पवित्रपते पुवित्रेण यस्मै कं पुने तच्छकियमा वो देवास ईमहे सत्यंधर्माणो अध्वरे यद्वो देवास आगुरे यज्ञियासो हवामह इन्द्रांग्नी द्यावापृथिवी आपं ओषधीस्त्वं दीक्षाणामधिपतिरसीह मा सन्तं पाहि॥ (२)

आकूँत्यै प्रयुजेऽग्नये स्वाहां मेधायै मनंसेऽग्नये स्वाहां दीक्षायै तपंसेऽग्नये स्वाहा सरंस्वत्ये पूष्णेंऽग्नये स्वाहाऽऽपों देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुवो द्यावांपृथिवी उर्वन्तरिक्षं बृहस्पतिनी हविषां वृधातु स्वाहा विश्वे देवस्यं नेतुर्मर्तोऽवृणीत सुख्यं विश्वे राय इंषुध्यसि द्युम्नं वृंणीत पुष्यसे स्वाहंख्स्मियोः शिल्पें स्थस्ते वामा रंभे ते मां (३)

पातुमाऽस्य युज्ञस्योद्दचं इमां धियु शिक्षंमाणस्य देव ऋतुं

दक्षं वरुण सर्शिशाधि ययाऽति विश्वां दुरिता तरेंम सुतर्माणमधि नावरं रुहेमोर्गस्याङ्गिर्स्यूर्णमदा ऊर्जं मे यच्छ पाहि मा मा हिरसीर्विष्णोः शर्मासि शर्म यर्जमानस्य शर्म मे यच्छ नक्षंत्राणां माऽतीकाशात् पाहीन्द्रस्य योनिरसि (४)

मा मां हि॰सीः कृष्यै त्वां सुसस्यायै सुपिप्पृलाभ्यस्त्वौषं-धीभ्यः सूप्स्था देवो वनस्पतिंरूर्ध्वो मां पाह्योदचः स्वाहां यज्ञं मनसा स्वाहा द्यावांपृथिवीभ्याङ् स्वाहोरोर्न्तरिक्षाथ्स्वाहां यज्ञं वातादा रंभे॥ (५)

म् योनिरिस विश्वाची [२] दैवीं धियं मनामहे सुमृडीकाम्भिष्टंये वर्चीधां युज्ञवाहस १ सुपारा नो असुद्वशें। ये देवा मनोजाता मनोयुर्जः सुदक्षा

सुपारा नों असृद्वशैं। ये देवा मनोंजाता मनोयुर्जः सुदक्षा दक्षपितार्स्ते नेः पान्तु ते नोंऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाहाऽग्ने त्व॰ सु जांगृहि व्य॰ सु मंन्दिषीमहि गोपाय नेः स्वस्तयैं प्रबुधे नः पुनर्ददः। त्वमंग्ने व्रत्पा असि देव आ मर्त्येष्वा। त्वं (६)

युज्ञेष्वीड्यंः॥ विश्वं देवा अभि मा माऽवंवृत्रन् पूषा सुन्या सोमो राधंसा देवः संविता वसौंवंसुदावा रास्वेयंथ्सोमाऽऽभूयों भर मा पृणन्यूर्त्या वि रांधि माऽहमायुंषा चन्द्रमंसि मम् भोगांय भव वस्त्रमसि मम् भोगांय भवोस्राऽसि मम् भोगांय भव हयोंऽसि मम भोगांय भव (७)

छागोऽसि मम् भोगांय भव मेषोऽसि मम् भोगांय भव वायवै त्वा वरुणाय त्वा निर्ऋत्यै त्वा रुद्रायं त्वा देवीरापो अपां नपाद्य ऊर्मिर्हंविष्यं इन्द्रियावौन्मदिन्तंमस्तं वो माऽवंक्रमिषमिष्छित्रं तन्तुं पृथिव्या अनुं गेषं भद्रादिभ श्रेयः प्रेहि बृहस्पतिः पुरएता ते अस्त्वथेमवं स्य वर् आ पृथिव्या आरे शत्रून् कृणुिह् सर्ववीर एदमंगन्म देवयर्जनं पृथिव्या विश्वं देवा यदर्जुषन्त पूर्व ऋख्सामाभ्यां यर्जुषा सन्तरंन्तो रायस्पोषेण समिषा मंदेम॥ (८)

आ त्वर हवोंऽसि मम् भोगांव भव स्य पश्चविरशतिश्व॥——[3] इयं ते शुऋ तुनूरिदं वर्चस्तया सं भेव भ्राजं गच्छ जूरेसि

धृता मनंसा जुष्टा विष्णंवे तस्यास्ते स्त्यसंवसः प्रस्वे वाचो यत्रमंशीय स्वाहां शुक्रमंस्यमृतंमिस वैश्वदेव हिवः सूर्यस्य चश्चराऽरुंहम्ग्नेरक्षणः क्नीनिकां यदेतंशिभिरीयंसे भ्राजंमानो विपश्चिता चिदंसि मनाऽसि धीरंसि दक्षिणा- (९)

ऽसि यज्ञियांऽसि क्षृत्रियाऽस्यदितिरस्युभ्यतःशीर्णी सा नः सुप्रांची सुप्रंतीची सं भव मित्रस्त्वां पृदि बंधातु पूषाऽध्वंनः पात्विन्द्रायाध्यंक्षायानुं त्वा माता मन्यतामनुं पिताऽनु भाता सग्भ्योऽनु सखा सयूँथ्यः सा देवि देवमच्छेहीन्द्रांय सोमर्थ रुद्रस्त्वाऽऽवंतियतु मित्रस्यं पथा स्वस्ति सोमंसखा पुन्रेहिं सह रय्या॥ (१०)

विश्वण सोमंसखा पर्श चा------------[४] वस्व्यंसि रुद्राऽस्यदितिरस्यादित्याऽसिं शुक्राऽसिं चन्द्राऽसि् बृह्स्पतिंस्त्वा सुम्ने रंण्वतु रुद्रो वसुंभिरा चिकेतु पृथिव्यास्त्वां

मूर्धन्ना जिंघर्मि देवयजंन इडांयाः पदे घृतवंति स्वाहा परितिखित् रक्षः परितिखिता अरातय इदमहर रक्षंसो ग्रीवा अपि कृन्तामि यौंऽस्मान् द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्म इदमंस्य ग्रीवा (११) अपि कृन्ताम्युस्मे रायुस्त्वे रायुस्तोते रायुः सं देवि देव्योर्वश्यां

अपिं कृन्ताम्यस्मे रायस्त्वे रायस्तोते रायः सं देवि देव्योर्वश्यां पश्यस्व त्वष्टींमती ते सपेय सुरेता रेतो दर्धांना वीरं विंदेय तर्व सुन्दृशि माऽह र रायस्पोर्षण वि योषम्॥ (१२)

अस्य ग्रीवा एकात्रविश्वाची [५]
अभ्रानां ते अभ्राः पृंच्यतां पर्रुषा पर्रुग्न्थस्ते काममवतु
मदाय रसो अच्युतोऽमात्योऽसि शुक्रस्ते ग्रहोऽभि त्यं देवश्
संवितारंमूण्यौः क्विक्रंतुमर्चामि सत्यसंवसश् रत्न्धाम्भि प्रियं
मृतिमूर्ध्वा यस्यामितुर्भा अदिद्युत्थसवीमिन् हिरंण्यपाणिरिममीत
सुक्रतुः कृपा सुवंः। प्रजाभ्यंस्त्वा प्राणायं त्वा व्यानायं त्वा

प्रजास्त्वमनु प्राणिहि प्रजास्त्वामनु प्राणेन्तु॥ (१३)

सोमं ते क्रीणाम्यूर्जस्वन्तं पर्यस्वन्तं वीर्यावन्तमभिमाति-षाहर्ष शुक्रं ते शुक्रेणं क्रीणामि चन्द्रं चन्द्रेणामृतंममृतेन सम्यत्ते गोर्स्मे चन्द्राणि तपंसस्तनूरंसि प्रजापंतेर्वर्णस्तस्यौस्ते

सहस्रपोषं पुष्यंन्त्याश्चर्मणं पृश्नां कीणाम्यस्मे ते बन्धुर्मियं ते रायंः श्रयन्तामस्मे ज्योतिः सोमविक्वियणि तमो मित्रो न एहि सुमित्रधा इन्द्रंस्योरु मा विश् दक्षिणमुशत्रुशन्तः स्योनः स्योनः स्योनः स्वान् भ्राजाङ्कारे बम्भारे हस्त सुहंस्त कृशांनवेते वंः सोमक्रयंणास्तात्रंक्षध्वं मा वो दभन्न॥ (१४)

उदायुंषा स्वायुषोदोषंधीना १ रसेनोत्पर्जन्यंस्य शुष्मेणोदंस्था-ममृता १ अनुं। उर्वन्तिरिक्षमिन्विद्यदित्याः सदोऽस्यिदित्याः सद् आसीदास्त्रं भाद्यामृष्भो अन्तिरिक्षमिमीत विर्माणं पृथिव्या आसीदिद्विश्वा भुवनानि सम्राङ्विश्वत्तानि वर्रणस्य व्रतानि वनेषु

व्यन्तिरिक्षं ततान् वाज्ञमर्वेथ्सु पयो अघ्नियासुं हृथ्सु (१५)

ऋतुं वर्रुणो विक्ष्विग्निं दिवि सूर्यमदधाथसोम्मद्रावुदुत्यं
जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः। दृशे विश्वाय सूर्यम्॥ उस्रावेतं
धूर्षाहावनुश्रू अवीरहणो ब्रह्मचोदनो वर्रुणस्य स्कम्भनमिस्

वर्रुणस्य स्कम्भुसर्जनमसि प्रत्यंस्तो वर्रुणस्य पार्शः॥ (१६)

प्रच्यंवस्व भुवस्पते विश्वांन्यभि धामांनि मा त्वां परिप्री विंदुन्मा त्वां परिपृन्थिनों विदुन्मा त्वा वृकां अघायवो मा गंन्धुर्वो

विदन्मा त्वा पारपान्थना विदन्मा त्वा वृका अधायवा मा गन्धवा विश्वावंसुरा देघच्छोनो भूत्वा परां पत् यजंमानस्य नो गृहे देवैः सईस्कृतं यजंमानस्य स्वस्त्ययंन्यस्यिष पन्थांमगस्मिह स्वस्तिगामनेहस् येन विश्वाः पिर द्विषो वृणिक्तं विन्दते वसु नमो मित्रस्य वर्रुणस्य चक्षंसे महो देवाय तद्दतर संपर्यत दूरेदशे देव- जांताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शरसत् वर्रुणस्य स्कम्भनमिस्

वर्रणस्य स्कम्भूसर्जनम्स्युन्मृंक्तो वर्रणस्य पार्शः॥ (१७)

_{मित्रस्य त्रयौविश्यतिश्च॥} [९]

अग्नेरांतिथ्यमंसि विष्णंवे त्वा सोमंस्याऽऽतिथ्यमंसि विष्णंवे त्वाऽतिथेरातिथ्यमंसि विष्णंवे त्वाऽग्नयें त्वा रायस्पोषदान्त्रे विष्णंवे त्वा श्येनायं त्वा सोम्भृते विष्णंवे त्वा या ते धामांनि ह्विषा यर्जन्ति ता ते विश्वां परिभूरंस्तु युज्ञं गंयस्फानः प्रतरंणः सुवीरो-ऽवीरहा प्र चरा सोम् दुर्यानदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद आ (१८)

सींद् वर्रुणोऽसि धृतव्रंतो वारुणमंसि शंयोर्देवाना रे सुख्यान्मा देवानांमपसंश्छिथ्सम्ह्यापंतये त्वा गृह्णामि परिपतये त्वा गृह्णामि तनूनभ्रे त्वा गृह्णामि शाक्रुरायं त्वा गृह्णामि शक्युन्नोजिष्ठाय त्वा गृह्णाम्यनाधृष्टमस्यनाधृष्यं देवानामोजोऽभिशस्तिपा अनिभिशस्ते-ऽन्यमन् मे दीक्षां दीक्षापंतिर्मन्यतामनु तपस्तपंस्पतिरश्चंसा सत्यमुपं गेष स्विते मां धाः॥ (१९)

अ १ शुर १ शुस्ते देव सोमाऽऽप्यायतामिन्द्रांयैकधन्विद् आ तुभ्यमिन्द्रंः प्यायतामा त्वमिन्द्रांय प्यायस्वाऽऽ प्यायय

सर्खींन्थ्सन्या मेधयां स्वस्ति तें देव सोम सुत्यामंशीयेष्टा रायः प्रेषे भगायुर्तमृतवादिभ्यो नमों दिवे नमः पृथिव्या अग्नें व्रतपते त्वं व्रतानां व्रतपंतिरसि या ममं तुन्रेषा सा त्विय (२०)

या तर्व तुनूरिय सा मियं सह नौ व्रतपते व्रतिनौर्व्वतानि या ते अग्ने रुद्रिया तुनूस्तयां नः पाहि तस्यास्ते स्वाहा या ते अग्ने-ऽयाश्या रंजाश्या हेराश्या तुनूर्वर्षिष्ठा गह्वरेष्ठोग्रं वचो अपावधीं त्वेषं वचो अपावधी स्वाहा॥ (२१)

ष वचा अपावधाड् स्वाहा॥ (२१)

लविं चलारि<u>र्श्यचं॥</u>[११]

वित्तार्यनी मेऽसि तिक्तार्यनी मेऽस्यवंतान्मा नाथितमवंतान्मा

व्यथितं विदेरिग्नर्नभो नामाग्ने अङ्गिरो यौंऽस्यां पृथिव्यामस्याऽऽ-युंषा नाम्नेहि यत्तेऽनांधृष्टं नामं यज्ञियं तेन त्वाऽऽद्धेऽग्ने अङ्गिरो यो द्वितीयंस्यां तृतीयंस्यां पृथिव्यामस्याऽऽयुंषा नाम्नेहि यत्तेऽनांधृष्टं नामं (२२)

नामं (२२) यज्ञियं तेन त्वाऽऽदंधे सि॰हीरंसि महिषीरंस्युरु प्रंथस्वोरु शुम्भस्वेन्द्रघोषस्त्वा वसुंभिः पुरस्तांत्पातु मनोजवास्त्वा पितृभिदिक्षिणतः पातु प्रचेतास्त्वा रुद्रैः पृश्चात्पातु विश्वकंमां त्वा-ऽऽदित्यैरुत्तरतः पातु सिर्होरेसि सपत्नसाही स्वाहां सिर्होरेसि सुप्रजाविनः स्वाहां सिर्ही- (२३) -रंसि रायस्पोष्विनः स्वाहां सिर्होरंस्यादित्यविनः स्वाहां

ते युज्ञपंतिः प्रथतां ध्रुवाऽसिं देवेभ्यः शुन्धस्व देवेभ्यः

-रास रायस्पाष्वानः स्वाहा सिर्हारस्यादित्यवानः स्वाहा सिर्होर्स्या वंह देवान्देवयते यर्जमानाय स्वाहा भूतेभ्यंस्त्वा विश्वायुरिस पृथिवीं हर्इ ध्रुवक्षिदंस्यन्तरिक्षं हर्हाच्युतिक्षदंसि दिवं हर्हाग्रेर्भस्मास्यग्नेः पुरीषमिस॥ (२४)

नामं सुप्रजावनिः स्वाहां सिर्होः पश्चंत्रिःशव॥————[१२]
युअते मनं उत युंअते धियो विप्रा विप्रस्य बृह्तो विप्रिश्चतिः।
वि होत्रां दधे वयुनाविदेक इन्मही देवस्यं सवितुः परिष्टुतिः॥
सुवाग्देव दुर्यार् आ वंद देवश्रुतौ देवेष्वा घोषेथामा नो वीरो

सुवाग्देव दुर्या आ वंद देवश्रुतौ देवेष्वा घोषेथामा नो वीरो जायतां कर्मण्यों यर सर्वेऽनुजीवाम यो बंहूनामसंद्वशी। इदं विष्णुर्वि चंक्रमे त्रेधा नि दंधे पुदम्। समूढमस्य (२५)

पारसुर इरांवती धेनुमती हि भूतर सूंयवसिनी मनंवे यशस्यै। व्यंस्कभ्राद्रोदंसी विष्णुंरेते दाधारं पृथिवीम्भितों मयूखैंः॥ प्राची प्रेतंमध्वरं कुल्पयंन्ती ऊर्ध्वं युज्ञं नयतं मा जीह्वरतमत्रं रमेथां वर्ष्मन्पृथिव्या दिवो वां विष्णवुत वां पृथिव्या महो वां विष्णवुत वाऽन्तरिक्षाद्धस्तौ पृणस्व बहुभिर्वस्वयैरा प्र यंच्छु (२६)

दक्षिणादोत स्व्यात्। विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्र वोचं यः पार्थिवानि विमुमे रजार्रस् यो अस्कंभायदुत्तंरर स्थस्थं विचक्रमाणस्रोधोरुगायो विष्णो र्राटंमसि विष्णोः पृष्ठमंसि विष्णोः स्वर्षे स्थो विष्णोः स्यूरंसि विष्णोर्धुवमंसि वैष्णवमंसि विष्णवे त्वा॥ (२७)

अस्य युच्छेकान्नचंत्वारि्र्शर्यं॥———[१३]

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामेवा इसेन। तृष्वीमन् प्रसितिं द्रूणानोऽस्तिमि विध्यं रक्षसस्तिपिष्ठैः॥ तवं भ्रमासं आशुया पंतन्त्यनं स्पृश धृषता शोशंचानः। तपू इंष्यग्ने जुह्वां पत्रङ्गानसन्दितो वि सृंज विष्वंगुल्काः॥ प्रति स्पशो वि सृंज तूर्णितमो भवां पायुर्विशो अस्या अदंब्धः। यो नों दूरे अघशर्रसो (२८)

यो अन्त्यग्ने मार्किष्टे व्यथिरा दंधर्षीत्। उदंग्ने तिष्ठ् प्रत्याऽऽतंनुष्व न्यंमित्रार्थ ओषतात्तिग्महेते। यो नो अरांतिश् समिधान चक्रे नीचा तं धंक्ष्यत्सं न शुष्कम्॥ ऊर्ध्वो भंव प्रति विध्याध्यस्मदाविष्कृंणुष्व दैव्यान्यग्ने। अवं स्थिरा तंनुहि यातुजूनाँ जामिमजांमिं प्र मृंणीहि शत्रून्ं॥ स तें (२९)

जानाति सुमतिं यंविष्ठ य ईवंते ब्रह्मणे गातुमैरंत्। विश्वान्यस्मै

सुदिनांनि रायो द्युम्नान्यर्यो वि दुरों अभि द्यौत्॥ सेदंग्ने अस्तु सुभगंः सुदानुर्यस्त्वा नित्येन ह्विषा य उक्थेः। पिप्रीषित स्व आयुंषि दुरोणे विश्वेदंस्मै सुदिना साऽसंदिष्टिः॥ अर्चामि ते सुमृतिं घोष्यविष्टं ते वावातां जरता- (३०)

मियङ्गीः। स्वश्वांस्त्वा सुरथां मर्जयेमास्मे क्षत्राणिं धारयेरनु चून्॥ इह त्वा भूयां चंरेदुप् त्मन्दोषांवस्तर्दीदिवाश्समनु चून्। कीर्डन्तस्त्वा सुमनंसः सपेमाभि चुम्ना तंस्थिवाश्सो जनांनाम्॥ यस्त्वा स्वश्वः सुहिर्ण्यो अग्न उपयाति वसुंमता रथेन। तस्यं त्राता भवसि तस्य सखा यस्तं आतिथ्यमांनुषग्जुजोषत्॥ महो रुंजामि (३१)

बुन्धुता वचौभिस्तन्मां पितुर्गोतंमादिन्वयाय॥ त्वं नो अस्य वचंसिश्चिकिद्धि होत्यविष्ठ सुऋतो दमूनाः॥ अस्वप्रजस्तरणयः सुशेवा अतंन्द्रासोऽवृका अश्रमिष्ठाः। ते पायवंः सप्रियंश्चो निषद्या-ऽग्ने तवं नः पान्त्वमूर॥ ये पायवो मामतेयं ते अग्ने पश्यंन्तो अन्यं दंरितादरंक्षन्। रुरक्ष तान्थ्सुकृतो विश्ववेदा दिफ्सन्त इद्रिपवो ना हं (३२)

देभुः॥ त्वयां वयः संधन्यंस्त्वोतास्तव प्रणीत्यश्याम् वाजान्। उभा शःसां सूदय सत्यतातेऽनुष्ठुया कृणुद्यह्रयाण॥ अया ते अग्ने समिधां विधेम् प्रति स्तोमः शस्यमानं गृभाय। दहाशसो रक्षसंः पाह्यंस्मान्द्रहो निदोऽमिंत्रमहो अवद्यात्॥ रक्षोहणं वाजिनमाऽऽ-जिंघर्मि मित्रं प्रथिष्ठमुपं यामि शर्म। शिशांनो अग्निः ऋतुंभिः समिद्धः स नो दिवा (३३)

स रिषः पांतु नक्तम्॥ वि ज्योतिषा बृहता भांत्यग्निराविर्विश्वानि कृणुते महित्वा। प्रादेवीर्मायाः संहते दुरेवाः शिशीते शृङ्गे रक्षंसे विनिक्षे॥ उत स्वानासों दिविषंन्त्वग्नेस्तिग्मायुंधा रक्षंसे हन्तवा उं। मर्दे चिदस्य प्ररुंजन्ति भामा न वंरन्ते परिबाधो अर्देवीः॥ (३४)

अघशर्रसः स ते जरतार रुजामि ह दिवैकंचत्वारिरशच॥

P generated on July 8, 2024